

Gróf Mikó Imre ismeretlen levele és beszéde 1847-ből

Maros-Torda vármegye levéltára GR. MIKÓ IMRE egy ismeretlen beszédének és levelének kéziratát őrzi Marosvásárhelyt. A levél és a beszéd szövege a vármegyei levéltárban elhelyezett „Marosszék közgyűléseinek jegyzőkönyve 1844—1847“ jelzésű kötetében van. Mikó levele saját kezével íródott, beszéde ismeretlen másoló, valószínűleg a közgyűlés jegyzőjének írása. A jegyzőkönyv ide vonatkozó része a következő magyarázatokkal szolgál: „1847. dec. 6-ikán Vásárhelyt a nemes szék közgyűlésénél igazgató, alkirálybíró, mélt. Nagyeresei gr. Toldalaghi Ferenc elnöksége alatt a nemes szék rendeinak közönséges Gyűlés gyűlése kezdődik.

1. Az alkirálybíró előadja, hogy Hilibi Gál József elhalálozott. Így megürült a széke. A Felső királyi Főigazgató Tanács által biztosnak Hidvégi gróf Mikó Imre úr ő nagyméltósága neveztetett ki. Mikó rendelete értelmében összehívták a gyűlést.“ Ezután felolvasták a Királyi Főigazgatótanács szept. 30-án kelt 11.883 sz. rendeletét, mely felhatalmazza Gr. MIKÓ IMRÉT, hogy gr. Toldalaghi Ferencsel együtt hívja össze a gyűlést. A rendelet felolvasása után gr. Mikó Imre megjelent a teremben, s elfoglalva elnöki székét, „szünni nem akaró éljen kiáltások közt“ megtartotta nagyhatású beszédét.

Az itt közölt Mikó-levél a jegyzőkönyvhöz van csatolva, de hiányzik róla a címzés. Tartalmából és a körülményekből ítélve, Mikó levele mindent valószínűség szerint GR. TOLDALAGHI FERENC alkirálybíróhoz íródott. Mikó beszéde két szempontból értékes. Egyrészt Mikó közeleti szerepének első és kevéssé ismert korszakába világít be, másrészt mély tartalmával, gondolatainak etikai erejével a későbbi Mikó erkölcsi magatartásának kialakulásához nyújt értékes adalékot. A levelet és a beszédet itt alább közlöm:

1.

Kolosvár, 12/11 1847.

Kedves Barátom!

A' napokban magány alkalmom utján tudositottalak volt a' Közgyűlés kitűzése napjáról — azon esetre ha azt nem vetted volna, nagyobb bizonyosság kedvéért újra kívánom tudtadra adni, hogy azt legjobbnak látnám a' jövő December első hétfőjére, azaz 6-ikára egybe hivatni — az Isten áldjon addig is

igaz barátod
GR. MIKÓ IMRE

2.

Tekintetes Rendek!

A Polgári élet főbb örömei közé tartozik oly testületnek számlálthatni tagjai közé, mely a társas Viszonyok' leg szentebb kapcsait az igazságot és törvényességet nemcsak név szerént ismeri, nem csak Valomás által tiszteli, hanem erővel és akarattal is bir azokat gyakorolni.

Ily testület felett a Haza és ember szeretet' soha nem szunnyadó örszemei vigyáznak 's ki terjeszti véd karjait az erény és szabadság anyaga. Ily Testületben az egyesek' boldogsága ki apadhatatlan tápláló ere a köz jól létnek, 's viszont a köz jollét örök áldásos kutfeje egyesek' boldogságának. Ily testületben nincs önkény, nincs el nyomatás, nincs zűrzavar, nincs féktelenkedés, az emberi gyarloságok nem hatalmaznak el, az erők nem hanyatlanak, sőt újabb rugalmosságot, cselekvőbb élénkséget nyernek azon akadályok által, melyek talán külső hatalomtól gördítettnek a köz célhoz haladás útjában. Mindezeknek pedig egyenes következménye az, hogy bizonyos Nemzetek tagjai, bizonyos föld rész' polgárai büszkék nemzetükre, büszkék hazájukra és szerencsés testület az, hol ezen nemzeti büszkeségnek ott nyitattik ut, hol a haza javának elő mozdítása a cselekvést kívánja, hogy a polgár hazája iránt buzgobb szeretetre gyuljon, midőn annak elő menetelét, diszét, haladását, ön részvevő tettjei által látja létesítve, 's meg valloim Tekintetes Rendek! hogy midőn a Felséges Királyi Fő Kormányshéknak irántam tanusított, 's általom igen nagyra becsült bizodalmánál fogva, az itten most véghez viendő Fő Király Birói Választás Vezetésére ki jeleltetni szerencsés voltam, azon boldogitto meg győződés magasztos érzése kísért ide, mi szerént Nemes Maros Szék Tekintetes Rendeiben, az általom most rajzolt képre fogok ismerni — hol egy pártfelekre nem oszlott, a köz joért egyesült, a köz jot szívöken hordozo hazafiakból álló közönségnek semmi sem egyéb, mint az igaz tiszta honszeretet adja az irányt.

Tekintetes Rendek! Ha hazánk' mult korának történeteire vissza tekintünk, 's abban dicső Eleinknek ezereit a hon', mint köz anya' védelmében a becsüllet' mezején el vérezve, 's az egyesek számtalanjairól, a hőstettek hosszú sorát fel jegyezve látjuk, tisztelet teljes hodolattal idvezli lelkünk nagy emlékeit, 's egy keblet emelő büszke érzettel nevezük magunkat az ő ivadékaiknak, és méltán Tekintetes Rendek!, mert év lapjaink bizonyítják, miként nem csak önmagát, de egész hazánkat is gyakori vég vonaglásai közt csaknem mindig és egyedül a székely rendületlensége tartá fen véd karral életben, 's mint a Fejedelmi Tronnak ingathatlan bástyája, 's egyszersmind saját kormányrendszerének, 's alkotmányának leg álhatosabb védője ő szolgált példa tükörül más miveltebb nemzeteknek is e részben, — 's valóban Tekintetes Rendek bámulnunk kell azon feszített erőt, és ki tarto alhatatosságot, melyeket ama nehéz idő folytán a székely ki fejtett, hogy számtalan viharai ellenére a pusztító hadaknak, 's political rombolásoknak a kétségbe esés, 's minden erejének csak nem vég le tiprásai után is magát idegen járom alá rabszolgaként soha se hajtotta, de szeme előtt tartván mindenkor alkotmányából folyo szabadságát, 's a régi idők őskorából le hozott szép jogait, utolsot áldozni kész volt valójával, csak, hogy ezeket meg tartassa — és meg tartotta Tekintetes Rendek 's azokat nekünk hű utodainak örökül hagyta.

Ezen annyi küzdelmekkel szerzett, annyi áldozatokkal megtartott szép jogok' egyik leg fontosabbikánál, a Fő Király Biroi szabad választásnak gyakorlatára vagyok én szerencsés a Tekintetes Rendeket ezennel fel szollítani.

Örökségül nyertük Tekintetes Rendek! a Szabad Választás szép jogát, de ezzel együtt örököltük ama szent kötelezettséget is, hogy ennek gyakorlatában az ezt alapított dicső eleink azon idves célzatának, miszerént minden ily választások alkalmával a Nemzet' legérdemesebbjei, 's a választás alá vett hivatalra legalkalmasabbjai jeleltessenek ki, — lelki esmeretesen meg felelni, és ebben törvényesség' egyenes tiszta útján eljárni törekedjünk, mert minden ily szép jogok gyakorlatában felhasznált eszközök a Közönség átkát csak úgy kerülhetik el biztosan, ha ferde alkalmaztatásukkal a ki tűzött célét nem undokítják, 's a feltékenül meg őrzött elv' idvességét gyakorlati aljásadás' bélyegével illetni irtoznak.

Légjünk tehát Tekintetes Rendek! erős eltökéléssel lelkesedve mostani eljárásunkban a köz ügyet legfőbbnek tekinteni, hogy a köz ügy határozzon saját érdekeink, 's magános nézeteink felett, ne ezek amaz felett, öljjünk ki sziveinkből minden mellékes nézeteket, 's választó szozatainkal csak olyakat tiszteljünk meg, kiktől lelkünk belsejében meg vagyunk győződve, hogy hivatalos eljárásukban — el távolítva maguktól minden emberi kisértő érdeket, minden személyes vonzalmot vagy gyűlölséget, minden tettjeinknek rugója csupán a meg győződésök szerinti tiszta egyenesség, 's vezér csillaguk a törvény és igazság leend, kiktől meg vagyunk győződve, hogy e' Nemes Székben, mind az egésznek jól létét, virágzását, mind az egyes polgárok igazaiknak lelki esmeretes ki szolgáltatását lankadatlan buzgósággal 's dicső hivatásuknak valoban meg felelőleg eszközölni képesek leendenek.

Ezen lelki esmeretes eljárást vagyok én bátor ez alkalommal hazafi tiszta érzetemnél fogva a Tekintetes Rendeknek szívökre kötni, 's lelkem' méjjéből kérem a Mindenhatót adja erre menyei malasztját, hogy ennek eredményében nyerjen ezen Nemes Szék egy oly előljárat, ki a részre hajlatlan igazság szeplőtelen lobogója alatt, telyes igyekezettel, el tőkéllett szándékkal sikeresen fog munkálkodhatni, mind azon, mit Felséges Fejedelmünk, és szeretett Hazánk egyező, soha szét nem választható java, dicsősége meg kíván.

Közli: JANCSÓ ELEMÉR

Szalmakalapkészítés a kalotaszegi Jákótelkén

Kalotaszeg népnyelvi térképének anyaggyűjtése folyamán Jákótelkén¹ nyelvmestert kerestünk a helybeli igazgató-tanítóval, és ezért bementünk néhány családhoz. Az egyik házban nagy halom szalmát láttam a földön, s megkérdeztem, mire használják. Kérdőzködésemre egy fiatal lány megmondta, hogy itt a községben a földművelés mellett kalapkötéssel is foglalkoznak. Néhány szót váltottunk még a házbeliekkel és tovább mentünk, mert a családban nem akadtunk jó nyelv-

¹ Egy kis, ma határmenti, magyar többségű község Bánffyhunadtól délkeletre 6–8 km-re. Nem esik fő-útvonalba; legközelebbi vasútállomása Bánffyhunad. A falu kb. 350–400 lelket számlál.